

Interjú Pokorni Zoltán oktatás- politikussal, az első Orbán- kormány oktatási miniszterével

■ Pokorni Zoltán (1962) oktatáspolitikus, Budapest XII. kerület – Hegyvidék polgármestere. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett diplomát magyar-történelem szakon 1987-ben. Első munkahelye a Toldy Ferenc Gimnázium, ahol magyar- és történelemtanárként dolgozott 1994-ig. 1988-ban alapító tagja a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének, 1993-ig a szervezet ügyvivője és szóvivője. 1993 októberében belépett a Fideszbe, ekkor lemondott minden szakszervezeti tisztségéről és a párt oktatáspolitikai kabinetjének vezetője lett. 1994 óta a Fidesz alelnöke és parlamenti képviselő. Oktatási miniszter Orbán Viktor kormányában 1998-tól. 2001-ben a Fidesz - Magyar Polgári Párt elnökévé választják, ezért lemond az oktatási tárca vezetéséről. 2006-ban harmadszorra is a Hegyvidék országgyűlési képviselőjeként

jut a Parlamentbe, ugyanebben az évben lesz a Hegyvidék polgármestere és fővárosi önkormányzati képviselő is. 2010-ben a hegyvidéki polgárok negyedszer választják a XII. kerület országgyűlési képviselőjévé, másodszer pedig a Hegyvidék polgármesterévé. 2010 és 2014 között az Országgyűlés Oktatási, Tudományos és Kutatási Bizottságának elnöke. ■

Pokorni Zoltán

Felsőoktatási Műhely: *1987-ben végzett az ELTE bölcsész karán, milyen volt akkor egy fiatal képe a felsőoktatásról?*

Pokorni Zoltán: A gimnáziumhoz képest maga volt a szabadság. Sok barátomnak a szabadság csapdát jelentett és az első szigorlatnál kattant a kelepce. Én jó hasznát vettem a lehetőségeknek. Sok mindent

tanultunk, áthallgattunk pszichológiára, a filozófia szakosok óráira is, mert a magyar és a történelem szak nem volt elég önmagában. Természetesen éltük az Izsáki borozó, Grinzingi borozó és a Remy Martin bár között az akkori bölcsészkaros hallgatók társadalmi életét is. Ugyanakkor azt is éreztük a késő Kádár-kori Magyarországon, hogy akit felvettek az egyetemre, nagy valószínűséggel el is végzi azt. Ha elvégzi, akkor nagy valószínűséggel lesz állása, és valahogy majd meg fog élni. Ez kijelölt egyfajta sávot a társadalmi munkamegosztásban, amelyben az ember, ugyan a pályaválasztás lelki kínjaival, de szociológiai-társadalmi értelemben nyugodtan nézhetett a jövő elé. Elitizáló felsőoktatás volt ez, alig érte el a 10 százalékot akkor a felsőoktatásban résztvevők aránya. Így azután szinte automatikus volt a diploma álláshoz való hozzájutás.

Femű: *Hogy látta már oktatáspolitikusként, a kilencvenes évek elejére mi változott? Bársonyos forradalom volt vagy elemi erejű át-törés a felsőoktatásban?*

Pokorni: Határozott volt a változás. A mögöttünk lévő huszonöt évben jól kirajzolódik két szakasz. Az 1990 és 2002 közötti időszakban egyfajta konszenzus jött létre az alapelvek és a célok tekintetében, nevezhetjük ezt nemzeti minimumnak is a felsőoktatás terén. 2002 után ez megbomlott, nagyrészt Magyar Bálint túlzott piacelvű liberalizmusa provokálta ki a szakítást. Erre azután 2010-ben a felsőoktatás terén egy túlzott etatista válasz érkezett. Tehát az inga elkezdett kilengeni és féloldalas válaszokat adott.

Femű: *Miben állt a kezdeti konszenzus?*

Pokorni: A kilencvenes években, durván 2002-ig az első Orbán-kormány végéig mindenki egyetértett abban, hogy ki kell nyitni a felsőoktatás kapuit, a nyolcvanas évek

elitizáló szűk felsőoktatását át kell építeni, egy sokkal nyitottabb, ha úgy tetszik tömeges felsőoktatást kell létrehozni. Talán '98-ban mondtuk ki a célt, hogy minden második fiatal valamilyen felsőfokú szakképzettséggel rendelkezzen. Nem feltétlenül egyetemi diplomával, de felsőfokú végzettséggel. A felsőoktatás egyéni és társadalmi hasznáról volt egyfajta közmegegyezés. Általában csökken egy termék haszna, ha sokat állítunk elő belőle, sajátos módon ez a felsőoktatásra eddig nem tűnik igaznak. Sikeres országok bármennyire is emelik a felsőoktatásban való részvételt, a diploma gazdaságban, termelékenységben betöltött szerepe nem csökken.

A másik ilyen pont, hogy fel kell számolni az ágazati széttagoltságot, ami a tervutasításos Kádár-kor hagyatéka volt. Az egészségügyi tárca irányította az orvosegyetemeket, az agrártárca az agrárképzést, a pénzügyminisztérium diszponált a közgáz felett, az ipari minisztérium a műegyetem fölött. A szektorálisan szétszabdalt, különböző szaktárcák által felügyelt és irányított intézmények zárt kultúrájúak, kínálati piacot feltételeznek és konzerválnak. Az egységes felsőoktatáspolitikai viszont alkalmat adott arra, hogy keresletvezérelt felsőoktatás jöjjön létre. Ez nagyon fontos stratégiai cél volt, ami egy évtized alatt (90-ről 98-ra) valósult meg fokozatosan. Az utolsó lépéseket éppen én tettem meg, amikor a nagy egyetemekbe integráltuk az orvosegyetemeket, agráregyetemeket. Most újból látom a veszélyt, hogy a szaktárcák több ok miatt igyekeznek maguk alá vonni a felsőoktatás illetve a szakképzés irányítását. Pedig az egységes irányítás sarkalatos pont volt. Egy nagy egyetem jobban tudja őrizni a maga képzési minőségét, gazdasági stabilitását, és ami fontos, a változásra alkalmas struktúra jön létre. Azaz a gazdaság, az állampolgárok változó képzési igényeire tud választ adni a felsőoktatás.

Femű: *Volt még közösen osztott cél?*

Pokorni: A képzési kínálat bővítésével egy időben egy belül átjárható és rugalmasabb felsőoktatást kellett létrehozni a csőszerű képzési utak helyett. Ennek a kreditrendszer bevezetése adta meg a kereteit és fontos volt hozzá a tanszabadság elvének kimondása. Ez a tanulás bizonyos fokú szabadságát jelentette, amit ma azért egyfajta szitokszóként szoktunk emlegetni. Pedig nehéz túlbecsülni annak a motiváló erejét, teljesítménynövelő hatását, ha egy hallgató maga választja meg, hogy mit, kitől, mikor tanul. A rendszerváltás idején elsősorban a politikusok távoltageására szolgált az autonómia igénye. A szellemi szférába történő durva politikai beavatkozást, cenzorok gyámkodását az egyetem fölött, ezt akarta alapvetően kivédeni. Sajnálatos módon azonban nem az egyetemi polgárok és az akadémiai autonómiája teljesedett ki az elmúlt évtizedek során, hanem a felsőoktatási menedzsment elszámoltathatatlansága. Ez joggal vívta ki a kormányok beavatkozási szándékát. Ha abban egyet is értettünk, hogy meg kell szabadulni a pártpolitika durva beleszólásától, gyámkodásától, odáig már nem jutottunk, hogy mit is értsünk autonómia alatt, ki miben szabad és mitől független.

A pénz természetesen már akkor is vita tárgya volt, de nem volt vitás, hogy több pénz kell. Abban már inkább különböztek a nézetek, hogy milyen forrásból kellene a többletet előteremteni. Szinte mindenki elfogadta ezzel együtt, hogy valamilyen formában be kell vonni a magán finanszírozást. Világos volt, hogy az oktatás osztozik a két nagy ágazattal (nyugdíjrendszer, egészségügy) a költségvetés kiadási oldalán. Ha pedig a mindenki számára kötelező és az esélyegyenlőség szempontjából meghatározó közoktatást és a felsőoktatást vetjük össze az oktatáson belül, akkor az is világos, hogy a felsőoktatásban lehet elsősorban magánforrást bevonni

a szűkös állami források kipótlására. A hogyanban rengeteg vita volt, azt is érdemes nyomon követni, hogy hol bomlottak azután szét ezek a szálak.

Femű: *Kik között volt ez a rendszerváltó konszenzus? Politikai pártok közötti konszenzus is lehetett a kilencvenes évek elején?*

Pokorni: Ez a konszenzus nem tárgyalóasztaloknál szövegezett mondatok aláírásával öltött testet. Ezt a kultúra szülte egy évtized alatt. Amiben persze benne vannak a hivatalos döntéshozók, a meghatározó nagy intézmények, az akadémiai szféra véleményvezérei, újságírók, diákvezérek, szakszervezeti vezetők. Nyitottabb volt a rendszerváltás kora a különféle nézőpontokra. Alapvető kérdésekről folyt egy aránylag nyílt vita. Ma már politikai értelemben öngyilkossággal fölérő nyíltsággal vitatta meg az Antall-kormány az alapvető törvényeket a kilencvenes évek elején. Elképzelhetetlen ma már az, hogy hetekig ülnek államtitkárok az alagsori tárgyalóban diákvezérekkel, önkormányzati vezetőkkel és szakszervezetekkel, és alapelvekről vitatkoznak. Akkor persze ennek az értékét nem becsültük eléggé. Mára nyilvánvalóan megváltozott a világ, sokkal inkább popularizált, médiával átítatott politikában élünk, ahol sokkal nagyobbak a politikusok kockázatai is. Nem szűkkeblűségből korlátozottabbak a viták, hanem a józan kockázat-felismerés miatt döntöttek így a politikusok. Akkor ez még egy lassabb és nyugodtabb, ilyen értelemben a politikusok számára kevesebb kockázatot rejtő világ volt, ahol a bulvársajtónak kisebb volt a hatása a szakpolitikákra és megengedhették maguknak azt, hogy ilyen alapkérdésekről vitatkozzanak. Ma már visszanézve ez egy aranykornak tűnik.

Femű: *Mit sikerült ezekből a széles körű konszenzus övezte célokból megvalósítani?*

Pokorni: Az ágazati széttagoltságot sikerült megszüntetni, ez egyértelmű pozitívum volt. Az autonómia félrecsúszott. Tudományos autonómia helyett egy intézményi átláthatatlanság alakult ki, ami az intézményi menedzsment elszámoltathatatlanságává torzult. Az integráció többségében sikeresnek tekinthető. A debreceni, a szegedi, a miskolci egyetem megerősödése egyértelmű siker, az új intézmények közül a győri és kaposvári egyetemi központok létrejötte szintén siker. Alkukat is kellett kötni, az agár és egészségügyi területek például többé-kevésbé elkülönült centrumok maradtak. A Debreceni Egyetem most tudja fölszámolni az agrárcentrumát 17 év elteltével. Gyöngyös nem nevezhető sikernek és talán Eger sem, az elhelyezkedése miatt. Gödöllőn az egyetemi menedzsment felelőssége nagy, sikeresebbnek kellene lennie egy kiváló adottságokkal rendelkező intézménynek a főváros mentén. Megmaradt egy csomó konfliktus kisebb intézményeknél, amikkel kapcsolatban a felsőoktatással szemben nagyon sok kritikai megjegyzést hallunk. A PPP-konstrukciók rossz útnak bizonyultak. A mai finanszírozási gondok nagy részének a gyökere valahol itt van és konzervált olyan nem perspektivikus vagy nem működőképes intézményi formákat, amiket nem kellett volna.

Femű: *A finanszírozás hogyan alakult?*

Pokorni: A felsőoktatás finanszírozása elindult a normativitás irányába. Ez persze konfliktusokat szül az intézmény-fenntartás oldalán. Ebben mindig volt küzdelem, hiszen maga a bürokrácia, az állami irányítás is szereti kézből etetni az intézményeket. A saját bürokratikus hatalmát, befolyását ettől reméli és ezzel fenn is tudja tartani. Ugyanakkor világos, hogy a kézi vezérlés nem hoz létre versenyfeltételeket és így rontja a minőséget. Ezt helyel-közzel sikerült korlátozni,

elfogadtuk az alapelveket, elemeiben összevethető, egymással versenyt kikényszerítő struktúrát hoztunk létre. Ez egy újra és újra megteremtendő érték, mert mindig visszajön az intézmények felől az egyéni kijárás, az állam oldaláról a kézi vezérlés iránti igény.

Tervezés vagy piac dilemmájában – még ha voltak is korábban túlzások a másik oldalon – rossz válasz, ha teljes mértékben elutasítjuk a piaci keresletvezérelt mechanizmusokat és mindent csak tervezéssel akarunk megoldani. Ráadásul olyan szereplőkre bízva a tervezést, akik egy hároméves üzleti tervet sem mernek a saját cégükben lezárni, mert tudják, hogy a gazdaság alapvetően változik meg évente vagy kétévente. Azt remélni, hogy akár a Kereskedelmi és Iparkamara középszintű vezetői meg tudják mondani, hogy negyven év múlva milyen munkaerő-struktúrára lesz szükség, az több mint naivítás. Az állami szféra egyes területein van helye a tervezésnek, de a nagyon dinamikusan változó tényleges szabad gazdaság területén csak annyit tudunk, hogy minél képzetesebb, minél önállóbb, minél ügyesebb problémamegoldó a többség, annál sikeresebben tudjuk az újonnan jött hullámokat meglovagolni. Ennél többet nem nagyon látunk előre, ezért illúzió azt gondolni, hogy a középfokú szakképzés csőszerű képzési formáinak fejlesztésével középtávon eredményesek leszünk. 4-5-6 éves távlatban lehet, hogy nő a foglalkoztatottság, de ez már 10 éves távlatban megboszszolja magát. Szerintem ebben egy nagyon komoly vereséget szenvedtünk.

A második Orbán-kormány a diákhitelrendszer ki akarta szélesíteni és szűkíteni akarta az ingyenes államilag finanszírozott férőhelyek számát. Most félretéve azt, hogy rossz időben, a 2009-es válság után látott hozzá ehhez a manőverhez, de egyébként maga a manőver felsőoktatási szempontból abszolút helyeselhető volt. Ezzel erősítette

a felsőoktatási struktúrában a keresletvezérelt, az egyén felelős döntésein alapuló, az ő felelősségét pénzügyileg is világossá tevő elemeket. Még akkor is helyes lépés ez, ha a hozzá fűzött magyarázat sántít. Nem az állam erkölcsi alapon megfogalmazott igazsága alapján osztjuk szét, hogy mire jut közpénz és mire nem. A jogász és közgazdász képzésben az állami helyek szűkítése mögött nem az az érv, hogy „adócsalókat nem képzünk”, hanem, hogy ezek a magyar felsőoktatás legkeresettebb termékei, amik a legnagyobb egyéni haszonnal járnak. Kár, hogy vezető köztisztviselőknek elfelejtették elmondani, hogy itt ez a kormány egy paradigmaváltásra készül, és azt akarja, hogy ne egy központi államigazgatás döntsön erkölcsi, ilyen-amolyan bulvárhírek alapján, hogy mire ad pénzt és mire nem, hanem a polgárok döntsenek.

Femű: *Térjünk vissza az autonómia kérdésére a mai viták fényében. Lehetséges-e akadémiai autonómiát elképzelni, menedzserei autonómia nélkül, illetve ha a menedzsment autonóm, akkor hogy lehet az átlátható mégis?*

Pokorni: Szerintem az induló célkitűzés, hogy szabadítsuk meg az intézményeket a direkt pártpolitikai beleszólástól, sikeres volt. Nem lehet azonban megszabadítani a tulajdonos felügyeletétől. Az államnak van tulajdonosi funkciója. Helyes lenne, ha világosan elkülönülne egymástól az állam szabályozó, törvényalkotó szerepe, a tulajdonosi szerepe és a fogyasztóvédelmi szerepe. Ez utóbbi az előző kettővel kifejezetten konkurál, mert a minőség kikényszerítése a dolga. Ezek gyakorta összekeverednek egymással. Pedig ez ugyanaz az állam, de három nagyon különböző arca és három nagyon különböző funkciója kell, hogy legyen ezekben. Nem is biztos, hogy hosszútávon helyes, ha ezt egy tárca képviseli. Az, hogy van egy tulajdonosi feladata, hogy a saját intézményeit

költségvetési szempontból hatékonyan irányítsa, hogy jó minőségben rendeljen meg tőle szolgáltatásokat, az világos. Ettől nem lehet megszabadítani az intézményeket. Melyik magánintézményben jut eszébe bárkinek is, hogy függetlenítse magát a tulajdonostól? Ki vetné föl az egyházi intézmények esetében, hogy hát akkor az egyházak talán ne ellenőrizzék, kontrolálják a működésüket?

Femű: *Megrendelői pozíció és nem irányítói, ha az állam azt mondja, hogy én szeretnék egy jó orvosképzést és huszonhárom darab orvos szeretnék, mert úgy gondolom, hogy annyi legalább kell.*

Pokorni: És megadom-e az intézménynek a szabadságot arra, hogy a többi kapacitásával szabadon vállalkozzon vagy nem adom meg.

Femű: *Meg beleszólok-e abba, hogyan menedzseli ezt az intézmény. Egy megrendelő nem feltétlenül mondja ezt meg, egy tulajdonos valószínűleg megmondja. Miért nem a rektor rendelkezik ezekkel a menedzserei jogosítványokkal?*

Pokorni: A rektor magával húzza az akadémiai döntéshozatalt és a szakmai kérdéseket is, ezért valóban jobb személyében is szétválasztani ezt a két vezetői funkciót. Az állam tart fenn cégeket, amik a piacon manővereznek hol sikeresen, hol sikertelenül. Tart fenn költségvetési intézményeket is, amik egy-egy feladatra szigorú költségvetési korlátok között specializálódnak. Egyetemeket és főiskolákat is fenntart, amik mind a kettő típus jellegzettségével bírnak, és ezt a dilemmát az egyes kormányok hol így, hol úgy kezelik. De figyelembe kell vennünk, hogy ez egy piac, ahol a gyerekeket már nem tartja itt a vasfüggöny. Sőt egy olyan piac, ahol úgy tudjuk eladni a szolgáltatásainkat, hogy a vevő jön házhoz. Az orvosképzésben többszörös a fizetőképes külföldi hallgatók túljelentkezése. Több

hallgatót képezünk angolul és németül, mint magyarul. A Semmelweis Egyetem számára költségvetésének közel harmadát, ha nem többet jelent az a hat és fél milliárd forint, amit a külföldi hallgatók képzése jelent.

Sokféle út létezik, az biztos, hogy nem az egyoldalú, doktriner megközelítés a helyes. Sem az, amelyik azt gondolja, hogy költségvetési intézményként központi tervutasításra van szükség, sem pedig az, amelyik csak a szabad piaci versenyt látja jó megoldásnak. A két megközelítésnek a belső arányai döntenek el, hogy működőképes-e a magyar felsőoktatás vagy sem. Szerintem ezek az arányok autonómia tekintetében megbomlottak, a felsőoktatás belső szereplői, oktatói, hallgatói számára is káros módon. Bezárkózó, elszármoltathatatlan, ugyanakkor a normativitást elutasító, egyéni kijáráásokra törekvő kusza világot hoztak létre. Fenyeget ez a helyzet azzal is, hogy egy olyan mozgásterétől megfosztott költségvetési státuszba csúsznak az intézmények, amelyik alkalmatlanná teszi őket egy versengő terepen való túlélésre. Tetszik, vagy nem tetszik, el kell fogadniuk, hogy a közsféra kormányképviselője bizalmatlan egy ilyen átláthatatlan intézménnyel szemben és igyekszik a bizalmat úgy kiépitni, hogy a saját embereit emeli vezető pozícióba. Ezt lehetőségként kell kezelni, olyan lehetőségként, hogy ezzel párhuzamosan viszont adjon módot a tulajdonos a szabadabb mozgástérre. Természetesen elfogadom, ha valaki azt mondja, most éppen egy olyan kombináció felé haladunk, hogy kinevezett kancellár és gazdasági szabadságtól megfosztott költségvetési státusz egyszerre jött létre. Ez nem lenne jó, ezt meg kell haladni.

Femű: *Milyen területeken lát ma tennivalót a felsőoktatásban?*

Pokorni: Az autonómia kérdésén túl is számos területen van még tennivaló a magyar

felsőoktatásban. Bár a normatív szabályozás irányába indultunk el, nem sikerült ténylegesen normatívvá tenni a finanszírozást. A kreditrendszer bevezetése ellenére sem sikerült egy dinamikus, belsőleg átjárható képzési rendszert kialakítani. Nagyon sok új szak jött létre, de ezek néha csak nevükben változtak, és továbbra is csőszerűek és zártak maradtak. A felsőoktatási expanzió torz módon jött létre, a tudományegyetemi szféra kapta a legtöbbet. Megjegyzem, a kijárásos érdekérvényesítés miatt. Egy hegyére állított piramissal van dolgunk, ahol nem a szakképzést kiegészítő felsőfokú szakképzés vagy a főiskolai képzés lett a legszélesebb, a tudományegyetemek nem maradtak meg a szűkebb, minőségi képzésben.

Nem sikerült demitizálnunk a felsőoktatást olyan szempontból, hogy nem adunk a középiskolai képzésben a közoktatásban résztvevők számára érdemi információt a felsőoktatásról. Későn hoztuk létre a kiszélesedő, többszintűvé váló, sokszínű, minőségében erősen eltérő felsőoktatás megítéléséhez szükséges értelmezési kereteket. Ma már eléggé széles információs háttérrel van egy diáknak, de öt-nyolc évvel ezelőtt még kis túlzással tényleg a szomszéd gyerek véleménye alapján választott valaki pályát. A közoktatás a mai napig adós a pályaválasztást segítő stabil struktúrák létrehozásával. Az igazi esélyegyenlőségi probléma a közoktatásban van, az ambíciók fölkelésében. Ki mer nekifutni, mit tud róla például, hogy mit csinál egy pszichológus, egy ügyvéd, egy építész? Ezt nyilván az értelmiségi családok gyereke látja, és őt ambicionálja, egy hátrányos helyzetű család gyermeke számára nincsenek kialakítva azok az intézmények, amelyek felelősek azért, hogy hogyan tájékoztadjuk, hogyan keletkeztetjük ezt az ambíciót, hogy érdemi információk alapján tudjanak dönteni, és a továbbtanulási

döntésükkel meghatározni a felsőoktatás struktúráját. Ehhez nem adtunk kellő segítséget a magyar társadalom tagjainak.

A változást ebben a nyílvánosság, az internet hozta és nem annyira a felsőoktatás. Voltak kisebb-nagyobb kísérletek, hallgatói követés, tanulmányi rendszerek, de ez inkább kudarc, mint eredmény. Szerintem kudarcot szenvedett a magyar társadalomban a felsőoktatás a közgondolkodás szintjén, nem tudta fölntartani és elfogadtatni azt, hogy tanulni jó. És az ország érdeke, hogy minél többen tanuljanak. Teret engedett olyan kicsinyes mítoszoknak, amik a túl sok bölcsész, túl sok filozófus, bezzeg csőszereelő nincsen és ezért az egyetemre, főiskolára felvett túl sok hallgató a felelős. Nem vette ezeket komolyan és nem tudott rá érdemi választ adni. Külön-külön tudjuk a tényeket, de nem tudtuk elfogadtatni a közgondolkodással, hogy nem az a megoldás a kétségtelenül létező középfokú szakemberhiányra, hogy korlátozzuk az érettségit adó iskolatípusok kapacitását és szűkítjük a felsőoktatásba való belépést, hanem az, hogy próbáljuk a szakképzésbe bevonni a ma semmilyen végzettséget nem kapó, hátrányos helyzetű, zömmel cigány fiatalokat. A tetejéről próbáltunk visszahúzni fölfelé törekvő társadalmi csoportokat, kielégítve az intézményi önzés sóhajait: adjatok nekünk könnyen nevelhető középosztálybeli gyerekeket, akiből majd jó vízvezeték-szerelőket nevelünk és vigyétek innen a motívátlanokat, leszakadókat. Erre reagált az

oktatásirányítás, ahelyett, hogy azt mondta volna, meg tudom nektek mondani, hogyan kell belőlük jó vízvezeték-szerelőt képezni.

Femű: *A szféra képviselői elsősorban egymáshoz képest, a nemzetközi példákhoz mérve beszélnek saját intézményükről, a magyar felsőoktatás egészéről. Valóban kevésbé hangsúlyos, hogy a társadalom egészéhez hogyan kapcsolódjanak. A piac nevében megfogalmazott véleményeket talán joggal kezelik némi távolságtartással, de a társadalom egészével sem igen keresnek kapcsolatot. Van-e itt remény a párbeszédre?*

Pokorni: Csak arra van. Ha keressük a mögöttünk hagyott húsz év tapasztalatait, akkor a bezárkózó, elitizáló, önnön fontosságát érvek nélkül hangsúlyozó felsőoktatás kudarcra van ítélve. Ez abból indult ki, hogy a pénzt a politikától, a kormánytól kell megszerezni, ahol jó is egy ilyen mitizált fontosságkődbe burkolt felsőoktatás, a maga angolszász vagy latin terminus technicusaival. Ne is értse nagyon a köznép, meg ezek az oktondi politikusok se, hogy pontosan miről van szó, inkább féljenek csak tőle és kritériumokat, kérdéseket ne támasszanak. Adják a pénzt, és hagyjanak nekünk békét. Ez mindégig jelen volt és jelen is van ma is, de szerintem ennek a kudarcát éljük.

Femű: *Köszönöm az interjút!*

Az interjút készítette: Kiss Paszkál